

Művelődéskutatási eredmények

A Művelődéskutató Intézet befejezte a Művelődési Minisztérium megbízásából végzett átfogó megyei vizsgálatok adatfeldolgozói munkáit.

Mint Kapitány Gábor osztályvezető, a kutatások koordinálójának az MTI munkatársának elmondta, az iparosodott, intenzíven gazdálkodó, növekvő népességű Győr-Sopron, valamint az agrárjellegű, csökkenő lélekszámú Békés megyében folytatott vizsgálatokat az utóbbi öt évben. A különböző földrajzi, gazdasági helyzetű, fejlettségű, más-más történelmi, néprajzi, vallási hagyományokat őrző, egymástól eltérő típusú településeken ugyanazokra a kérdésekre kerestek választ. Az iránt érdeklődtek van-e elegendő művelődési intézmény, s azok ellátottsága, felszereltsége megfelelő-e; az iskola, a művelődési ház, a könyvtár, a mozi, a klub, a vendéglátás intézményei, a közélet fórumai miként segítik a lakosság művelődését, tudatának fejlesztését, milyen eszközöket használ-

nak a világtép formálásához; a helyi hagyományok, az anyagi lehetőségek, a gazdálkodás módja milyen mértékben serkentik, vagy gátolják a szellemi gyarapodást. Vizsgálták továbbá, hogy az intézmények külön-külön, egymástól függetlenül, vagy együttműködve munkálkodnak, és hogy az egyes intézmények szervezete illeszkedik-e az oktatási, a művelődési intézményrendszerbe, kölcsönösen hasznosítják-e eszköztárukat, s milyen sajátos funkciójuk van.

E kutatások eredményeit számítógéppel elemzik, értékelik, s majd a minisztérium, valamint a helyi szervek hasznosítják a művelődési intézményrendszer, a közművelődés fejlesztését elősegítő intézkedésekhez. A két megyében szerzett általános tapasztalatokból ugyanis országos érvényű következtetések is vonhatók. Az előzetes értékelésből kitűnik: szükséges, hogy a művelődési intézmények tervezésénél vegyék figyelembe a lakosság számát is,

ne csak a település típusát. Fontos, hogy az illetékes szervek jobban számoljanak a helyi sajátosságokkal; a társadalmi viszonyokkal, a szokásokkal, a lakosság tudati állapotával, és ezekhez igazodva alakítsák ki művelődési stratégiájukat. Megállapították, hogy egy-egy intézmény tevékenységétől jelentős mértékben függ látogatottsága, tevékenységének hatása. A tekintélyviszonyt több objektív és szubjektív tényezőnek, köztük annak függvénye, hogy rendelkezik-e az intézmény a szükséges anyagi eszközökkel, és ezeket hogyan használja fel vonzóerejéhez.

Általánosítható tanulság az is, hogy az előadások, a műsorok, a rendezvények nemcsak tartalmukkal, hanem formájukkal, eszközeikkel is hatnak, s e formák sivársága lerombolhatja, olykor le is rombolja a mondanivaló hatását. A kutatás leglényegesebb információit és következtetéseit folyamatosan publikálni fogják az intézet munkatársai. (MTI)

Bor(ongó)

Vendégeket vártam, gondoltam, illik őket megkínálni egy-két pohárral. Korábban nem lett volna ez gond, elég lett volna leszaladni a sarki kisboltba egy üveg közepes árú, de iható literesért. Most nem ilyen biztos a siker. Igaz, lehet kapni vendég elé valót is, de az inkább a hétdeciben érzi jól magát. Ha az árat nézem, olyat is kapnék, amivel még spórolhatok, de ez a kezdődő borhiány még nem olyan régi, hogy rászoktam volna az almaborra. Idővel, persze, lehet, hogy kénytelen leszek megpuhulni, ha a másik utat objektív (értsd: anyagi!) okok miatt nem választhatom.

A sokszor hallott tény, hogy az idén harmada szőlőt termelt a szokásosnak, Dudás László, a Dél-alföldi Pincegazdaság igazgatója is csak megerősíteni tudja. Eszerint az én gondjaimra sem várható gyors megoldás. Nézzük realisan, mit várhatunk a jövő évtől!

Ha már nem termelt több szőlő, egy lehetőségünk maradt, hogy a megszerezhető termést mi vásároljuk fel a megyében. Természetesen ehhez a szép szó, a rábeszélés kevés. Már év közben megjelentek területünkön a Bács-Kiskun megyei állami gazdaságok emberei, s látatlanban 16 forint körüli árat ajánlottak a termelőknek. Lépnünk kellett. Mi már májusban megállapodtunk a szőlőtermesztőkkel 20 százalékos áremelésben, azzal a kikötéssel, hogy az összesített árunkkal, s egyeztetjük érdekeinket. Egyébként tény, hogy kaotikus állapotok uralkodnak e téren országwide, a vevők lepik a termelőket. Vállalatunk a központi irányelvek adta 25 százalékos átvételi árnövelési lehetőséggel élt. A termelőket emellett még az 1500 hektáros kooperációs telepítésű szőlőterület is hozzánk köti. Olyan helyzetet próbáltunk teremteni, hogy a termés a megyében maradjon. Ebben a nehéz gazdasági helyzetben a termelők korrektnek bizonyultak, s megvan a reményünk arra, hogy jövőre is a szokásos 230–250 ezer hektoliter bort értékesítsük. Ha nem ezt tennénk, állandó költségeink miatt veszteségesse válna gazdálkodásunk. A felvásárlásunk jelenleg a 80 ezer mázsánál tart, az ilyenkor szokásos 250 ezerrel szemben, viszont a minőség kimagasló, a jobb fajták 18–19 fokokak.

Hogyan lesz ebből elegendő bor? S ami lesz, a magas felvásárlási ár miatt nem lesz-e megfizethetetlen a vásárlóknak?

Ilyen mértékű áremelésre ne számítsunk, ezt ha akarnánk, sem tudnánk elfogadtatni. De nem is ez a célunk. A többletköltséget, a drágább alapanyagú bortakat elsősorban a nem rubel-elszámolású piacokon akarjuk megfizettetni. Információink szerint elképzelésünknek reálisak az alapjai. A tömegtermelést mi is csak az almabor palackozásával tudjuk fenntartani. A felvásárolt léalmából készül a Pásztortűz és a Dárdó elnevezésű borunk. Két ilyen gyenge termésű év után nem tudunk mást tenni.

Ezek után ön szerint milyen lesz az üzletek választéka?

Nekem ezt nehéz lenne megmondanom, de az előzmények alapján sejthezem. Ugyanis az elmúlt évek túlermelése idején mi csak egy szállító voltunk a sok közül. En is kérdéssel folytatom. Hova tűntek most azok a szállítók, akik 1982–83-ban egy forint plusz ártérst adtak palackonként, hogy tőlük rendeljen a boltos? Ezzel mi akkor nem tudtunk versenyezni. Most, hogy kevesebb a bor, mindenki ránk mutogat, tőlünk várja a teljes megoldást. Ezenfelül erőteljesen noszogatnak bennünket, hogy vállaljunk nagyobb szerepet Budapest ellátásában. Mi ettől határozottan elzárkózunk. Korábban sem szállítottunk oda, mások szerepét a bajban ne vállaltassák el velünk. Akik kialakították a károsz, tegyek rendbe azok! Továbbra is hagyományos értékesítési területünkön, Csongrád, Szolnok és Békés megyében adjuk el termékeinket. Akik beszerzéseinket eddig is ránk építették, azoknak lehetőség szerint választékban és mennyiségben egyaránt maximálisan igyekszünk az igényeiket kielégíteni. Már a múlt évben is csekély volt a termés, aki a külső szállítókra támaszkodott eddig, annak mi nem tudjuk pótolni az ott kiesett mennyiséget. A szállítókat hiányhelyzetben szokás árúkapcsolással valódi. En ennek épp az ellenkezőjét teszem szóvá.

Ezek szerint létezik „áruszétkapcsolás” is?

Érthetetlen számunkra, hogy egyes forgalmazó vállalatok Gyöngyöt, Alföldet, Rónát vásárolnak több száz kilométerrel, mikor a mi Márka üdítő italaink választéka legalább olyan széles, mint azoké. A bort „természetesen” tőlünk várják. Milyen alapon? A külső szállítók itthagyták „emléke” még az az ötmillió idegen címkes borospalack, amit az első félévben átvettünk az üzletektől. Nem minden vállalat ilyen megértő, mert a göngyölegkiszárazás költséges dolog. Mégse akartuk, hogy a budapestihez hasonló üveg-visszaváltási gondok horgeljék a közhangulatot.

Az ellentmondások láttán, talán beszéljünk a jövőről is! Hogyan rendeződhetnek a szőlő- és bortermelés gondjai?

A termelő és a feldolgozó kapcsolata teljesen új alapokra kell helyezni, melyben a tisztességes üzleti érdekeket kölcsönösen tiszteltetben tartanánk. A kezdeti lépéseket megtettük, de a rossz termés miatt még a következő év sem alkalmas egy életrevaló hosszú távú együttműködés megvalósításához. El kell odáig jutnunk, hogy valamiféle, a formásokat kerülő „szőlőtermelők szövetsége” alakuljon ki. Nem biztos, hogy ma mindenki hisz kezdeményezésünk őszinteségében, de igyekszünk bizonyítani. Mindenkinek jobb lenne, ha az alapvető kérdéseket közösen döntenék el. Egy normális eljárásban a termelőknek és a pincegazdaságoknak közösen kellene egy árcentrumot meghatározni, hogy egy hatvanöt mázsás termésátlagot feltételezve, már gazdaságos legyen a termés. Az az évi termés figyelembevételével az áraknak minden évben mozognia kell. Ha ezekhez a feladatokhoz felnövünk, jó dolgok alakulhatnak ki belőle.

Tóth Széles István

Magyar feltalálók Plovdivban

Több mint száz magyar feltaláló és mintegy 140 magyar találmány képviseli hazánkat a november 4-én Plovdivban kezdődő Ifjú Feltalálók Világkiállításán. A kiállítás magyar vonatkozásairól, illetve az esemény előzményeiről csütörtökön sajtótájékoztatót tartottak az OMFB székházában.

Müller István, az OMFB elnökhelyettese tájékoztatójában felhívta a figyelmet arra, hogy napjainkban, amikor a társadalmi-gazdasági fejlődésben kiemelt szerepe van a műszaki-tudományos haladás meggyorsításának, különösen nagy jelentőségű a fiatal szakemberek ismereteinek, ötleteinek minél hatékonyabb hasznosítása. Plovdivban nemzeti bemutatók keretében állítják ki a világ minden tájáról jelentkezett, 1945 után született szakemberek találmányait.

Hazánkban országos pályázatot előzte meg a kiállítás anyag összeállítását a legjobban szerepelt termékeket, valamint a tavaszi Országos Alkotó Ifjúság Kiállítás legszínvonalasabb darabjait mutatják majd Plovdivban. Különösen nagy az automatizálási, a mérés-technikai, a hűtéstechnikai, a mezőgazdasági, a biotechnológiai és az egészségügyi találmányok aránya. Plovdivban több mint 600 négyzetméteres magyar kiállítási területen a találmányok kétharmada eredetiben megtekinthető, a többit pedig tablók, fotók, leírások tájékoztatják a látogatókat.

Küldöttégünk a november 30-ig tartó világkiállítás nemzetközi napot rendez. Szakmai-politikai fórumon, filmprogrammal, dívatbemutatóval és más rendezvényekkel igyekeznek szakembereink bemutatni a magyar műszaki-technikai fejlesztés, a találmányi és újítási mozgalom helyzetét.

Országos gyermekkönyvhét

Immár nyolcadik alkalommal rendezik meg az idén — november 29. és december 9. között — az országos gyermekkönyvhétet. Az ünnepi megnyitót Kecskeméten tartják. A Móra Ferenc Ifjúsági Könyvtár kiadónál már összeállt a téli könyves akció programja, elkészült a megjelenő kötetek listája.

A gyermekkönyvhét hagyományosan kapcsolódik a téli könyvvásárhoz. Jel-szava is változatlan: Olvaszatok mindennap! Az országos akciót szervező bizottság ez évben is arra törekszik, hogy megnyerje a gyermekeket az olvasásnak, s minden korosztály találjon könyveket magának. A kiállításban főként olcsóbb kiadványok szerepelnek, s a szokottnál nagyobb arányban árusítanak ismeretterjesztő könyveket. Az esemény idején számos helyen kiállítás és vásár nyílik az alkalomra megjelenő újdonságokból. Országwide író-olvasó találkozót, dedikációs, irodalmi műsorokat, könyvbemutatókat, rendhagyó irodalmi órákat szerveznek.

A gyermekkönyvhétre a Móra Kiadó 19 újdonságot jelentet meg, több mint 650 ezer példányban. Hobby elnevezéssel új sorozatot indít, amelynek első két kötetét egyszerre jelenik meg a boltokban.

Tapasztaltam, hogy...

... József Attila lassan közhelyé koptatott sorai: „Jó szoval oktasd, játszani is engedj szép komoly fiadat!” valódi tartalmat nyert. Történt mindez a MÉH Vállalat megyei központjának klubjában, egy jól sikerült vetélkedőn. A KPVDZ megyei szervezete éppen negyedszázada indította el évenként visszatérő kulturális programsorozatát, amelynek keretében ebben a hónapban is sok-sok helyen kerültek a művészeti alkotások a közönséghez bővült sokak ismerete, a művelődés és a kultúra megannyi eredménye talált érte fülekre, szemekre. Képzőművészeti kiállítások, író-olvasó találkozók, tárlatvezetések, baráti összejövetelek, művészeti témájú vetélkedők színes programja jelentett kihívást és mércét azoknak

az embereknek akiknek még a szellem tápláléka nem mindennapi szükséglet.

József Attila élete és munkássága nemcsak a vetélkedők kérdéseiben és válaszaiban teljesedett ki, de a szervező jó érzékű dicsérte a Latinovits-féle, zseniális interpretációk bejátszása. Így a versengés izgalmas igazi művészi élmény oldotta. S ebben a közegben reprodukciók során a 19. és a 20. század fordulójának képzőművészeti alkotásai is rendszerbe szerveződtek, az élmények ismeretekkel bővültek, a játékok során sok ötlelet, humorral gazdagodtak. Sok ilyen tartalmas találkozóra lenne szükség ahol a műsák kézfogását művek és befogadók tartalmas találkozási hítele.

T. L.

Kismama-szolidaritás

A szakorvosok nem győzik eleget hangsúlyozni, milyen óriási szerepe van a csecsemők fejlődésében az anyatejnek. A néhány évtizeddel ezelőtti ellenpropaganda káros hatásait igen nehéz legyőzniük a gyermekorvosoknak. Szinte mindennapos feladatukká vált, hogy tudatosítsák az édesanyjakat: a szoptatás nélkülözhetetlen a baba testi-lelki egészsége, a meghittanya—gyermek kapcsolat kialakítása szempontjából, és tudomásul kell vennünk, hogy az anyatej teljes értékűen nem helyettesíthető egyetlen tápszerrel sem.

Vannak édesanyjak, akikben jöllehet, megvan minden jó szándék, önhibájukon kívül nem képesek anyatejhez juttatni csecsemőjüket. Szerencsére azonban létezik kismama-szolidaritás, így mindig akad, aki, ha bővebben van a nélkülözhetetlen tápláléknak, saját gyermeke mellett másénak is juttat belőle.

Kistelekről érkezett a hírnoha: a helységnek nincs anyatejgyűjtő állomása, egyetlen csecsemőnek sem kell lemondania az anyatejéről. A rászoruló háztól házig akció útján jutnak hozzá. A szervező munkáját a gyermekszakorvos irányításával a védőnői háló-

zat végzi és ellenőrzi, szakemberek állapítják meg a sürgősségi, fontossági sorrendet is. A közvélemény elismerésével fogadja ezt a humánus gesztust, s talán ennek is eredménye, hogy egy év alatt csaknem megduplázódott az „idegen” gyerekeknek följánlott — és az állami kasszából persze anyagilag megtérített — anyatej mennyisége Kisteleken. Mindehhez hozzáartozik, hogy az anyatej minálakítása szempontjából, és tudomásul kell vennünk, hogy az anyatej teljes értékűen nem helyettesíthető egyetlen tápszerrel sem.

Bensőséges ünnepség színe helye volt tegnap a kisteleki területi Vöröskereszt helyisége. Zádoriné Tóth S. Magdolnát és Bokor Ferencné köszöntötték a megjelentek, dr. Csonka István főorvos, a városi jogú nagyközségi tanács osztályvezető-helvetése pedig — ember-séges magatartásuk, segítő-készségük elismeréseként — jutalmat adott át az édesanyjaknak. Nekik és a többi hasonlóan együttérző kismamának valóban köszönet jár azért, mert vállalták, hogy saját Lacikájuk vagy Erzsikéjük mellett Laurának, Balásznak, Emilnek is juttattak a kicsinyek számára oly nélkülözhetetlen anyatejből.

Ch. A.